

Esė LUX AETERNA

*Dulkių pasaulyje dar kartais atsiranda retų
amžinybės prošvaisčių!
Tačiau ar yra amžinybės pasaulis? Ar išties
gyvename tik... dulkėse?*

Esu Gustė, šviesos ir amžinybės ieškotoja, Šatrijos Raganos pasekėja kito amžiaus pradžioje. Stebiu ir dalinuosi tuo, kas išgyventa. Vienas iš mano sėkmingiausių pasidalijimų – Kristinos Sabaliauskaitės trumpojo rašinio konkursas, kuriame tapau laureate.

Esu iš Mažeikių ir rūpinuosi, kad šio miesto spinduliai sklįstų didesnėse platumose. Dalinuosi išpūdziais iš vieno stipriausių reginių, kurį paskutiniaisiais metais sukūrė Mažeikių „Savasties teatras“. Imersinio objektų spektaklio (režisierė Airida Lementauskienė) buvo ne tik 95-ųjų Šatrijos Raganos mirties metinių paminėjimas... Bet... Apie tai tuoj papasakosiu išsamiai, tad... plunksna Jus nukeliu į tą stebuklingą valandą, vykusią Renavo dvare.

It tikra šventoji – Šatrijos Ragana sužibo vieną tykų rugsėjo 12-osios vakarą Renavo dvare (Mažeikių r.). Tai nebuvo vien šviesa, skleidžiama vaidmens, kurį atliko mokytoja ir, nuo šio spektaklio premjeros, – aktorė Inga Grušaitė. Kelioms valandoms amžinybės liepsnos pražydo visų, stebėjusių įtraukiančios formos spektaklį, rankose. Šilumą ir amžinybę simbolizuojančios žvakės, kurdamos sakralią, net mistišką atmosferą, lydėjo kiekvieną dalyvį, sujungdamos jauno ir seno, meniškos ar racionalios prigimties žmogaus norą patekti amžinybėn.

Ar spektaklio-įtraukimo idėja buvo amžinybė? Atsakyti nelengva. Tačiau tai, jog Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana visą gyvenimą buvo globojama Dievo, tapo akivaizdu. Būtent tai simbolizavo tarso vaidmenį atliekantis Egidijus Rupeika. Tuomet iškyla kolizija: Marija teigia esanti Dievo tarnaitė! Kuris tada „tikrasis“ tarnas? Ar tarnystė abipusė? Spektaklis provokuoja klausimus, į kuriuos atsakymų ieško nebent retorika.

Spektaklio reklaminio plakato fragmentas

Tai jokių būdu nereiškia, jog Šatrijos Ragana turėjo „raganiškų“ sugebėjimų, galinčių palenkti likimą jos labui. Ji pati „antgamtiniais sugebėjimais“ vadino savo vizijas, apie kurias panašiai pasakojo ir poetas Vytautas Mačernis, tad galime spėti, jog tai buvo dar pavadinimo neturintis jausmo bei talento mišinys.

Taip pat negalėčiau užpūsti skepticizmo „miglos“ praeitam šimtmečiui ir pasakyti, jog tuomet žmogus buvo mažiau išsilavinęs, tikėjęs Dievu tik todėl, kad nebuvo jį neigiančių argumentų (na, bent jau tokie argumentai dar nebuvo pasiekę Šatrijos Raganos). Taip labai lengvai galima „nurašyti“ bet ką, ko protas dar nepajėgia suvokti. Kitaip tariant, apie knygą sprendžiama pagal jos viršelį.

Spektaklis ne apie tai. Tikėjimo neįmanoma paaiškinti žodžiais, galima tik pajusti. Tuomet iškyla kitas klausimas: ar įmanoma šiandien suvokti tikėjimo prasmę? Ar šis archaizmas jau virstantis žodis „religija“ dar „įkandamas“ šiuolaikiniam žmogui?

Drįsčiau teigti: protas per daug pažengęs, kad Dievo idėja būtų priimta, tačiau širdis ir jausmai yra tai, kas lieka amžina. Tai, ko Šatrijos Ragana ieškojo „dulkių pasaulyje“. Meilė yra amžinybė.